

Kinesiskt bondemåleri och västerländsk självbespegling

INGEMAR LECKIUS skriver om Parisbiennalen, som räknas som den viktigaste internationella manifestationen av ung, avantgardistisk konst.

TVÅ VÄRLDAR möts på den 9:e biennalen i Paris. Mitt i det sedvanliga uppbådet av ung, internationell avantgardekunst har man berett plats för ett rikt urval kinesiskt bondemåleri. Det är för åskådaren en både förvirrande och lärorik konfrontation.

Det var 1958, Det Stora Språngets år, som man i Houshiendistriktet fick impulsen att sätta konstnärliga verktyg i händerna på vanliga människor. Lokala partisekreterare, lärare och bönder satte i gång med att berätta om livet i sina byar, att spegla och samtidigt inspirera den djupgående samhällsomvandling som ägde rum där. Det hela utvecklades så småningom till en verklig massrörelse.

DET ÄR SVART att inte bli betagen av dessa naiva bilder. Den revolutionära hänförelsen ger en förunderlig flykt åt allting: att bygga vägar tycks gå lika lätt som att plocka lotusblommor. Det betyder inte att människorna heroiseras på det litet stereotypa sätt som är vanligt i kinesiska propagandaaffischer. Houshiennålarna behåller den vardagliga, realistiska dimensionen även när de uttrycker arbetets poesi.

Två bilder på utställningen som är varandras absoluta motsats: till vänster: Yang Tche-hsien, en av de berömda bondemålarna från Houshiendistriktet. Till höger: Luciano Castelli: "Självporträtt tagna med själv-utlösare (1975)".

Däremot anförtror de oss inte sina inre konflikter, sina religiösa problem, sin dödsängest, hela den tillvarons nattsida som ju måste finnas även för människorna i Kina. Den tycks vara utestängd från konsten.

Houshiennålarna har förblivit folkartister, halvt anonyma och opersonliga, men de har i stället skapat en sorts kollektiv särart. Deras stil kännetecknas av en pedagogisk tydlighet, ofta ett fågelperspektiv som skänker överblick över bildernas myller, men också av en blommande kolorit och en dekorativ rytm. Rent konstnärligt står väl inte alla på samma nivå, men mästarna isolerar sig inte från mängden, är bara mer försigkomna bröder och systar.

MODERNISMENS GEOGRAFI

KINESERNA är de enda som utställer gemensamt på Parisbiennalen, i övrigt har arrangörerna numera slopat alla nationsindelningar. Och det inte utan fog. I nio fall av tio kan man omöjligt avgöra om ett konstverk har tillkommit i New York, Warszawa eller Tokyo. Här gäller bara den modernismens geografi vars gränser dras upp i Paris.

De 123 konstnärer som framträder på denna andra avdelning utgör en kaotisk mångfald, en individualisternas armé. De befinner sig ofta i konflikt med omvärlden, deras verk är ironiska, fulla av anfäktelser, undflyende eller aggressiva. Här är det inte mörkret och splittringen som har förträngts, som i Kina, utan tvärtom ljuset och harmonin.

MEN DET ÄR sällan som dessa unga konstnärer röjer något större samhällsmedvetande. Darcy Lange från Nya Zeeland har gjort ett hedervärt arbetsplatsreportage och engelsmannen Conrad Atkinson en liten expo om världshungern, det är nästan allt. Inte heller finns det någon politisk protestkonst, om man bortser från den litet tafatt symboliska gesten att släcka ljuset på utställningen fem minuter varje dag som en reaktion mot avrättningarna i Spanien.

Den mest iögonfallande tendensen på årets biennal är flykten in i det privata, den ohöljda narcissismen. Och det är inte själens domäner man beskådar i första hand, utan kroppens. "Body art"

är det senaste på avantgardemarknaden.

MÅNGA STÄLLER helt enkelt ut sin egen kropp, via fotografier eller gipsavgjutningar. Marina Abramovic från Jugoslavien inregistrerar vad som händer med hennes lemmar när hon har förtärt antischizofrena medel. Österrikan Friederike Pezold gör tusentals detaljbilder av sin egen kropp, framför allt dess erogena zoner; konkreta utsnitt som till slut, paradoxalt nog, blir ett slags abstrakta tecken. Även den nakna sanningen är undflyende.

TRANSVETIT BILDER

DET VISAR också "transvestitkonsten", en variant av "body art" som bisarrt nog särskilt frodas i det pryda Schweiz. Längst i sina försök att utmana den förströdda åskådaren går Luciano Castelli, som bl a ställer ut en sorts själv-pornografisk monter, där hans porträtt som transvestit samsas med befjädrade skor, dockben och andra fetischier. Detta sätt att spegla sig i sina intima tillhörigheter är Castelli fö inte ensam om. Det är många på biennalen som skapar små museer över sig själva.

"Jag finns!" ljuder ropet genom utställningen, ömsom kokett och ömsom desperat. Men ingen av dessa exhibitionister har samma

elementära självkänsla som de anspåklösa kineserna.

FÖRUTOM kroppskonsten är de flesta av de strömningar som i alltmer frenetisk takt har avlöst varandra under efterkrigstiden företrädda på biennalen. Men det är inte mycket som känns vitalt. Om man undantar videokonsten, som fortfarande präglas av respektlös upptäckarglädje, är det snarast fråga om en avantgardistisk utförsäljning.

Här finns en japansk popkonstnär som serieporträtterar — gissa vem! — Marilyn Monroe. Och abstrakta konstnärer som bara tycks vilja skapa en slående signatur: en målar alltid fem vertikala streck, en annan alltid stora, jämngrå ytor osv. Några hör väl närmast till konceptkonsten, t ex den amerikanska som gör utvecklade ritningar till uppochnedvända pyramider och vertikala labyrinter. Andra ägnar sig åt happenings, avlossar fyrverkeripjäser i en fågelbur eller "säger itu" en flod.

DET SISTA kunde vara en symbol för avantgardekunstens vana makt.

Om denna biennal skall vara representativ för den unga konsten 1975, så är det illa ställt. Men det finns säkert också en annorlunda ny konst, utanför arrangörernas synfält, både i väst, öst och den tredje världen. Ja, t o m i Paris...